

УДК 330.101.4/330.112:111

О. Г. Задорожна

кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
zadorozhnaya-olya@rambler.ru

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У статті розглянуто методологічні засади дослідження антикризових господарських трансформацій у форматі постнекласичної економічної науки. З'ясовано, що такий формат передбачає визначення провідної ролі духовних цінностей у господарських трансформаціях. Потрібен перехід до розуміння ціннісної раціональності, яка запліднює цілі господарських реформ задля зростання добробуту українського народу.

Основними трьома новими методологічними засадами такого дослідження є розуміння єдиної триіпостасної – *духовно-біо-соціальної* природи людини, архетипу «свобода-відповідальність» та гіпотези про уном людяності, який висхідно спрямовує всю благосну життєдіяльність людини саме як особливого живого роду – *homo sapiens*. При цьому людина проявляється *цілісно* лише тоді, коли духовна іпостась висхідно задає якості, здібності та внутрішні мотиви саме людини, що повинні розгорнутися в процесі цілісної господарської життєдіяльності кожного.

Необхідність створення нової стратегії національного господарського розвитку задля зростання добробуту українського народу вказує на те, що її фундамент повинен будуватися на духовно-моральнісних цінностях. Вітчизняна наука почала розробку нової парадигми – *духовно-ноосферно-сталого* розвитку, розуміння якого дає змогу органічно об'єднати сутнісні моменти концепцій ноосфери і сталого розвитку та теорії про триіпостасну – *духовно-біо-соціальної* природу людини.

Розкрито основні вектори-поля нової господарської стратегії: *духовно-моральнісний* та *етико-моральний*; *біо-генетично-оздоровчий*; *соціо-партнерсько-кoeволюційний*. Головним методологічним постулатом при розробці національної антикризової стратегії відродження є *висхідна ціннісно-раціональна* орієнтація при плануванні та реалізації господарських продуктивних перетворень щодо створення умов для самопізнання і самореалізації людини-особистості.

Ключові слова: антикризові трансформації, *духовно-біо-соціальна* природа людини, *духовно-моральнісні цінності*, *духовно-ноосферно-сталий* розвиток.

JEL Classification: A 13, B 41, E 20

O. G. Zadorozhnaya

Ph. D. (Economics), Associate Professor
V.N. Karazin Kharkov National University
zadorozhnaya-olya@rambler.ru

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY ANTI-CRISIS ECONOMIC TRANSFORMATIONS

The article deals with the methodological principles of the research of anti-crisis economic transformations in the format of post-classical economic science. It is revealed that such a format involves determining the leading role of spiritual values in economic transformations. A transition to an understanding of the value rationality that fosters the goals of economic reforms is needed in order to increase the well-being of the Ukrainian people.

The main three of the new methodological foundations of such a study are the understanding of a single tri-hypostasis - the spiritually-bio-social nature of man, the archetype of "freedom-responsibility" and the hypothesis of the unity of mankind, which steers all the good livelihoods of man as a special living species - *homo sapiens*. At the same time, a person manifests himself holistic only when the spiritual hypostasis sets forth the qualities, abilities and internal motives of the person which are to be deployed in the process of the integral economic life of each person.

The need to create a new strategy for national economic development in order to increase the well-being of the Ukrainian people indicates that its foundation should be based on spiritual and moral values. Domestic science began to develop a new paradigm - *spiritual-noospheric-sustainable* development, the understanding of which makes it possible to unify the intrinsic aspects of the concepts of the noosphere and sustainable development and the theory of three-polar - *spiritual and bio-social* nature of man.

The main vectors of the field of the new economic strategy are revealed: spiritual-moral and ethical-moral; bio-genetic-healing; socio-partner-co-evolutionary. The main methodological postulate in developing the national anti-crisis strategy of revival is the rising value-rational orientation when planning and implementing economic productive transformations in terms of creating the conditions for self-study and self-realization of human-personality.

Key words: anti-crisis transformations, spiritual-bio-social nature of a person, spiritual and moral values, spiritual-noosphere-sustainable development.

JEL Classification: A 13, B 41, E 20

О. Г. Задорожная

кандидат экономических наук, доцент

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина

zadorozhnaya-olya@rambler.ru

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ АНТИКРИЗИСНЫХ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

В статье рассмотрены методологические основы исследования антикризисных хозяйственных трансформаций в формате постнеклассической экономической науки. Выяснено, что такой формат предусматривает определение ведущей роли духовных ценностей в хозяйственных трансформациях. Необходим переход к пониманию ценностной рациональности, которая оплодотворяет цели хозяйственных реформ для роста благосостояния украинского народа.

Основными тремя новыми методологическими основаниями такого исследования является понимание единой триипостасной – духовно-био-социальной природы человека, архетипа «свобода-ответственность» и гипотезы об уноме человечности, который исходно направляет всю благостную жизнедеятельность человека именно как особого живого рода – homo sapiens. При этом человек проявляется целостно только тогда, когда духовная ипостась исходно задает качества, способности и внутренние мотивы именно человека, которые должны раскрываться в процессе целостной хозяйственной жизнедеятельности каждого.

Необходимость создания новой стратегии национального хозяйственного развития для роста благосостояния украинского народа указывает на то, что ее фундамент должен строиться на духовно-нравственных ценностях. Отечественная наука начала разработку новой парадигмы – духовно-ноосферно-устойчивого развития, понимание которого позволяет органично объединять сущностные моменты концепций ноосферы и устойчивого развития и теории о триипостасной – духовно-био-социальной природе человека.

Раскрыты основные вектора-поля новой хозяйственной стратегии: духовно-нравственный и этическое-моральный; био-генетически-оздоровительный; социо-партнерско-коэволюционный. Главным методологическим постулатом при разработке национальной антикризисной стратегии возрождения является исходная ценностно-рациональная ориентация при планировании и реализации хозяйственных производительных преобразований для создания условий для самопознания и самореализации человека-личности.

Ключевые слова: антикризисные трансформации, духовно-био-социальная природа человека, духовно-нравственные ценности, духовно-ноосферно-устойчивое развитие.

JEL Classification: A 13, B 41, E 20

Постановка проблеми та мета дослідження. Зараз Україна перебуває в надто скрутному соціально-економічному стані. Криза суспільної системи, яка особливо поглиблюється в останні кілька років, потребує розробки наукової антикризової стратегії національного відродження. Офіційні документи щодо стратегії відродження, з одного боку, не відображають цілісну реальність національної системи господарювання; з іншого боку, практично не реалізуються у зв'язку з швидкоплинною зміною урядів, які неспроможні вести послідовну комплексну політику продуктивних соціально-економічних перетворень.

Одним із головних недоліків майже ручного управління господарського функціонування виявилось те, що вчені та політики поки глибоко не усвідомили суть сучасної глобальної та національної кризи. Вона традиційно сприймається як фінансово-економічна та соціальна (Rupert Sheldrake, 1982; Weber M., 1968; Robinson W. I., 2011; Romer P., 2007). Проте видатні мислителі сучасності досить однозначно довели, що її основною причиною є *духовний занепад* людства, деградація *цілісної людської* свідомості на основі розвитку однобічного інтелекту, втрата *моральнісних цінностей та відповідальності* людини за створення штучного *технісного* світу, наростання *недовіри до інституцій*, які неспроможні кваліфіковано забезпечити пошук шляхів та механізмів подолання сучасної глобальної кризи.

В таких умовах первинним завданням виживання людини і людства стає необхідність *кардинальної зміни світобачення*, яке б виходило з *цінностей* життя, миру, достоїнства людини, довіри та гармонізації відносин між людьми і між людиною та Природою. Тобто сьогодні йде мова про те, що цільова, насамперед суто економічна – прибуткова, спрямованість людської діяльності є головною рушійною силою розширення загальної кризовості, коли *кількісні* показники росту явно *затмарюють* потреби *якісного* оновлення життєдіяльності людства. Якщо говорити науковою мовою, то ця кардинальна зміна світогляду полягає в переході від цільової до *ціннісної раціональності* (Задорожна О. Г., 2017), коли саме глибинні духовно-моральні цінності повинні задавати вектор антикризового мислення, формат усіх управлінських рішень і поле практичних дій з реформування національної та глобальної системи господарювання (Политическая экономия, 2014; Ціннісні орієнтири, 2010). По суті мова йде про те, щоб сучасна людина залишалася у своїй життєдіяльності *самою людиною*, а не перетворювалася в звіролюдину чи постлюдину, яка не має і навіть не намагається діяти в *ціннісному полі людяності*.

Мета статті полягає у розкритті основних методологічних засад дослідження антикризових господарських трансформацій через перехід до розробки та реалізації національної стратегії духовно-ноосферно-сталого розвитку.

Основні результати дослідження. Глибокий аналіз концепцій сталого розвитку і ноосфери показав, що вони мають технократичний характер, коли людина традиційно залишається засобом нарощення прибутку і капіталу. На це націлено традиційне економічне мислення, головними постулатами якого є модель економічної людини, біосоціальна природа людини, економіка як головна система підкорення усіх суспільних відносин, а також устремління фінансово-інтелектуальної влади до абсолютного панування. Проте інший погляд на людину, її внутрішню природу і роль у суспільному відтворенні надає нова постнекласична економічна наука, що вивчає людинорозмірні комплекси. Основними новими засадами такого дослідження є розуміння єдиної триіпостасної – *духовно-біо-соціальної* природи людини, архетип «свобода-відповідальність», який є передумовою розгортання цілісного господарства людиною, гіпотеза про уном людяності, який висхідно спрямовує всю благосну життєдіяльність людини саме як особливого живого роду – *homo sapiens*. При цьому ці три рефлексивні постулати дозволяють стверджувати, що людина проявляється *цілісно* лише тоді, коли духовна іпостась є тим запліднюючим глибинним уномом, який висхідно задає якості, здібності та внутрішні мотиви самої людини, що повинні розгортатися в процесі цілісної господарської життєдіяльності кожного.

У цій площині постає перед людиною досить чітке завдання пізнання свого внутрішнього духовного світу, який певним чином *кодує інакше можливе* спершу у духовно-ідеальній площині, а потім намагається створювати його через свою творчу діяльність як процес об'єктивації. При правильному розумінні внутрішнього духовного світу і свідомій реалізації такого розуміння відбувається процес *одухотворення, олюднення* дійсності, що сьогодні в глобальному кризовому світі стає рівнозначним виживанню і спасінню людства, а також охороні Природи як необхідного середовища для життєустрою людини.

В цьому сенсі необхідним стає розуміння того, що сучасна людина не має права задовольнятися якимось *однобічним, однорівневим, однолінійним* баченням понадскладної реальності, яке досі за інерцією пропонує механіко-матеріалістично налаштована традиційна наука. Науковий погляд і наукова трактовка до сих пір в основному ігнорує все те, що знаходиться в сфері духу, духовності, тобто те, що не вловлюється фізичними пристроями та інструментами, а також поки що не підлягає науковим експериментам. Слід погодитися з пророчими словами П. Флоренського, що «науковий світогляд і якісно, і кількісно втратив той основний масштаб, яким визначаються усі інші наші масштаби: *саму людину*» (Флоренський, 2009). Досить важливим дороговказом зараз стають і слова М. Хоркхаймера: «*Інструментальний характер мислення у проведенні реформ не може бути критерієм істини*» (виділено нами – О. З.) (Хоркхаймер М., 2011).

Як показав аналіз новітнього періоду ринкових перетворень, спостерігається, за словами О. С. Ахієзера, «катастрофічна нездатність відтворювати і розподіляти необхідний мінімум ресурсів з точки зору досягнутих суспільством потреб. Зберігся інверсійно-катастрофічний шлях рішення проблем. Збереглося також панування ілюзорних уявлень суспільства про самого себе, боротьба міфів як форма зіткнення різних груп. Нині, однак, зміст цих уявлень

носить абстрактно-ліберальний характер» (Ахієзер, 1997). І подолання такого стану вимагає насамперед кардинальної зміни світорозуміння, коли рефлексія повинна піднятися на вищий щабель осмислення кризової дійсності, мати спрямування не сліпого копіювання і насадження запозичених іноземних інститутів, а поглибленого аналізу причин того, що відбувається у сфері національного господарства. Така рефлексія «відкриває шлях творчому процесу народу: культурного, соціального, політичного і т. п. Як наслідок, спір про долю суспільства і народу як про щось задане зовні повинен переміститися в сферу... зростання *відповідальності за свою власну долю* в постійно змінному світі в усе більш складних умовах» (виділено нами – О. З.) (Ахієзер, 1997).

Проте, ставлячи як вищий науковий ідеал навіть природничих наук пізнання *цілісного* світу, перед людиною, яка навіть вважає себе лише науковцем, неминуче постає вимога «прийняти єдність науки і духовності» (Талбот, 2005), змінити координати мислення і світобачення. Зміст сучасної рефлексії вже не може не опиратися на розуміння *провідної ролі духовності* в протикризових господарських перетвореннях. Якщо не береться до уваги наявність духовного світу, то годі й говорити про цілісність реальності, про її синкретичні витoki, потенційну духовно-ідеально-інформаційну матрицю розгортання життя. Та й ми самі зараз уже добре усвідомлюємо, що людина «виходить», зароджується з клітини ДНК, у якій лише 3-5% ємності займають 46 хромосом біологічного наслідування від батьків, а 95-97% її ємності, яку раніше генетики називали «генетичним сміттям», заповнені саме первинною інформацією, яка розгортається через *меми* (культурне) і *уни* (саме людське, людяне), що й дає змогу розвиватися особливій живій істоті, яка отримала найменування «людина». Саме ці 95-97% стосуються розвитку сфери духовності та є визначальними для формування людини саме як людини, як *цілісної особистості*.

Якщо ж перейти тепер до більш загальної проблеми виживання людства, то на перший план висувається розробка відповідної стратегії господарювання, яка б змогла забезпечити розв'язання вкрай гострих суперечностей сьогодення в руслі людських цінностей життєдіяльності людини/людства. Справа в тому, що «неоліберальні реформи, при тверезому розмислі, не привели ні до прискорення процесів демократизації (які почалися задовго до неолібералізму...), ні до сталого економічного зростання...». Більше того, «якщо скористуватися афористичним висловом британського економгеографа Девіда Харві, постає питання про «порятунок капіталізму від неолібералізму», про стабілізацію і «оцивілізованість» світових ринків» (Дерлуг'ян, 2015). У цьому ключі ми перш за все повинні критично оцінити ті теорії чи концепції, які зараз на слуху і пов'язані з пошуком шляхів подолання сучасної глобальної кризи. Це дві сучасні головні концепції господарських перетворень: сталого розвитку і ноосфери. При цьому зараз більшого практичного значення набувають саме критичні моменти щодо виявлення їх недоліків чи шкоди для людини/людства. Це пов'язано з тим, що в практичному плані ці дві концепції майже не реалізуються, а є здебільшого об'єктом наукових дискусій. При цьому слід зауважити, що у традиційне поле наукового пошуку незмінно втручаються й метафізичні розмисли, оскільки, з одного боку, кожній зміні наукової парадигми передують метафізичні осмислювання змін; з іншого боку, постнекласична економічна наука є людиномірною, тобто виходить з наявності внутрішнього духовного світу людини, а тому одним із її головних принципів є взаємодія наукового і позанаукового знання.

Необхідність створення нової стратегії національного господарського розвитку задля зростання добробуту українського народу вказує на те, що її фундамент повинен будуватися на духовно-моральнісних цінностях, які, в свою чергу, повинні запліднювати цілі такої стратегії. Такий формат є не лише необхідним, але й його загальні контури вимальовуються тим, що ми вже стали на поріг розробки нової парадигми – *духовно-ноосферно-сталого розвитку* (Задорожний, 2015), розуміння якого дає змогу органічно об'єднати сутнісні моменти концепцій ноосфери і сталого розвитку та теорії про трипостасну – духовно-біо-соціальну природу людини. При цьому визначальною фундаментальною засадою такої парадигми є *духовно-моральнісні цінності* цілісної людської діяльності, а практичне розгортання вказаної природи реалізується шляхом благосної *господарської діяльності* як *цілісної* сфери творчо-інноваційного життєстверджуючого смислопошуку і самореалізації у процесі створення якісно інакше можливого людяного майбутнього.

Сутність духовно-ноосферно-сталого розвитку можна визначити, виходячи з самої такої назви, де у процесі розвитку органічно поєднуються та взаємодіють три основоположні сфери

пізнання-господарювання сучасної людини-особистості: *духовний світ; світ науки і людського розуму; матеріально-технічний світ забезпечення життєдіяльності як сфери перетворення Природи*. При цьому безсумнівним є те, що *енергії духовності* пронизують усі три вказані світи, складають певний особливий повсюдний «клей», що пропитує і поєднує ці світи в *життєтворчу єдність* – господарську дійсність, яка реалізує суть висхідної синкретичної реальності в найрізноманітніших формах господарювання людини-особистості.

Оскільки в основі стратегії духовно-ноосферно-сталого розвитку лежить розуміння внутрішньої духовно-біо-соціальної природи людини, то можна визначити основні вектори-поля господарської життєдіяльності: *духовно-моральнісний та етико-моральний; біо-генетично-оздоровчий; соціо-партнерсько-коєволюційний*. Звичайно, що ці вектори-поля постійно взаємодіють в цілісній системі господарювання, але для теоретичного аналізу такої цілісності доцільно використовувати *метод тріадного розгортання синкретичності*. Він дозволяє відображати не лише сходження дослідження за рівнями: синкретичне начало (ідеально-онтологічна матриця життя) – особистість (мікрокосм) – соціум-універсум (макрокосм), але й виявляти зворотний вплив таких рівнів. З іншого боку, цей метод спрямований *проти схематично-наївної діалектики*, згідно з якою жива цілісність розривається на дві сторони-протилежності, завдяки чому умиртвляється реальність, ігнорується її синкретичність, а про гармонію цілісності взагалі назавжди можна забути. Вказана стратегія повинна виходити з методу тріалектики, який дозволяє більш глибоко і всебічно трактувати та оцінювати необхідні цілісні антикризові господарські трансформації.

Кожний з названих векторів-полів можна у відносному плані звести до тих концентрованих наукових понять, що характеризують їх якість та суть глибинних характеристик взаємопов'язаних явищ-процесів цілісної життєдіяльності людини. Це поняття *унів* (істинно людське і людяне), *генів* (біологічне) та *мемів* (власне культурне). Суто науковий підхід на основі розрізнення та розуміння взаємопереходів унів, генів та мемів дозволяє говорити, що вони фіксують не лише різні рівні світосприйняття, але й дозволяють бачити певний «лінійний порядок» їх нарощення та реалізації потенціалу. При цьому специфіка такого нарощення відображається в тому, що при «лінійному» баченні мемів знімають в собі гени, а уни знімають в собі мемів і немов би знаменують собою вищу цілісність, яка є реалізацією первинної синкретичності, що «пройшла» процес своєї реалізації.

У цьому плані надзвичайно важливо виділяти три методологічні моменти. По-перше, розгортання та реалізація потенціалу генів, мемів та унів проходить перш за все через особистість, через її цілісну життєдіяльність. Тому саме *особистість* є базовим сводовідповідальним творчим суб'єктом господарювання. По-друге, господарство насамперед є полем *суб'єкт-суб'єктної* взаємодії, коли саме особистості є первинними суб'єктами, а не вторинні колективні об'єднання та інституції. По-третє, господарство як суб'єкт-суб'єктна взаємодія постає перш за все як *культура*, що запліднюється і формується ідеалами і *мотивами людяності*, які реалізуються через Добро, Красу та Істину.

Ці три моменти говорять про те, що на глибинному рівні життєдіяльність людини-особистості визначається *ціннісною* раціональністю, яка має задавати сенс життя та визначати способи і межі його цілісної реалізації. Протилюдські дії сприяють не просто розлюдненню, але й підривають природно-культурні засади життя. Тому головним методологічним постулатом при розробці національної антикризової стратегії відродження є *висхідна ціннісно-раціональна* орієнтація при плануванні та реалізації господарських продуктивних перетворень щодо створення умов для самопізнання і самореалізації людини-особистості.

Сама стратегія завдяки розумінню трипостасної природи людини і використанню методу тріалектики і способу тріадного розгортання синкретичності й повинна включати три вказані проблемно-цільові блоки: *духовно-моральнісний та етико-моральний; біо-генетично-оздоровчий та соціо-партнерсько-коєволюційний*. Перший блок повинен задавати сутнісні рамки відродження людяності майбутніх національно-господарських перетворень, виходячи з наявності глибинних духовно-моральнісних причин сучасної глобальної кризової дійсності. Кожна людина повинна усвідомлювати, що подолання кризи та перехід до посткризового розвитку не може бути здійснено без зміни особистих мотивів своєї діяльності, яка зараз в основному спрямована на досягнення миттєвого успіху та можливого збагачення поза моральними нормами. Неоліберальна свобода, що обертається вседозволеністю та безвідповідальністю, не може бути гарантом щодо продуктивних змін життя. Лише через

розгортання глибинного особистісного архетипу свободи-відповідальності можна домогтися істинно господарських людських трансформацій дійсності.

Другий – біо-генетично-оздоровчий блок національної стратегії стосується актуальних проблем широкого поля фізичного здоров'я населення країни. Це поле повинно включати спільноствіт: від екологічно-сприятливих умов проживання людини і природно-спокійного перебігу вагітності до космо-планетарного порядку коеволюції людини і Природи. Цей блок повинен в основному спрямовуватися на формування і забезпечення демографічно обумовлених потреб існування людини, сім'ї, особистого розвитку, що сприяють насамперед реалізації фізичного виживання людини та людства у глобальному світі. При цьому слід наголосити, що заходи з забезпечення завдань другого блоку в основному пов'язані з науково-технократичною діяльністю, з інноваційними технологіями природозберігаючого характеру.

Третій блок стратегії – соціо-партнерсько-коеволюційний покликаний створювати організаційно-управлінські та законодавчі передумови розгортання продуктивної взаємодії усіх суб'єктів національного відродження і розвитку шляхом добровільного об'єднання існуючих різноманітних ресурсів і свідомої відповідальної участі у задоволенні актуальних приватно-суспільних інтересів. У методологічному плані тут повинен панувати підхід, що саме співпраця, партнерство, взаємодопомога та інтелектуально-знаннєве збагачення історично є головним способом розвитку людства. Протилюдська жорстка конкуренція, хоча й сприяє в певній мірі вирішенню кількісних проблем зростання, обертається бідами та нещастями для більшості людей, а тому по суті викривляє людяність процесу суспільного відтворення. Реалізація людяності через широкий розвиток відносин соціального партнерства говорить про те, що саме партнерство є головним господарським механізмом відродження і розвитку української нації, забезпечення зростання добробуту всього населення країни. Третій блок стратегії має об'єктом перш за все соціальну «матерію», що формує і реалізовує проблеми взаємодії між суб'єктами процесу національного розвитку.

Другий і третій основні блоки антикризової національної стратегії відродження повинні мати набір з кількох проблемно-цільових національних програм, що змогли б реально орієнтувати на забезпечення якісних змін у відповідних сферах діяльності, виходячи з загальних ціннісних засад, що визначені у першому блоці стратегії.

Висновки. Більше ніж двадцять років існування незалежної України характеризувалися в основному кризовими соціально-економічними процесами, які віддзеркалювали глобальну кризову ситуацію. Очевидне намагання сліпого копіювання зарубіжних зразків та неоліберальних інститутів не може в принципі привести до комплексного відроджувального національного розвитку, але ще й сприяло нарощенню ризиків, небезпек, зривів та руйнуванню цілих сфер суспільного відтворення. Головний урок, який мають винести з такого наявного стану вчені та політики, полягає у тому, що для відродження країни і створення умов для зростання добробуту українського народу потрібна своя національна антикризова стратегія.

Стратегія духовно-ноосферно-сталого розвитку виходить з розуміння внутрішньої духовно-біо-соціальної природи людини. Така природа особистості дозволяє визначити основні вектори-поля відроджувальної господарської життєдіяльності: *духовно-моральнісний та етико-моральний; біо-генетично-оздоровчий; соціо-партнерсько-коеволюційний*. Вони постійно взаємодіють в цілісній системі господарювання. Для теоретичного аналізу такої цілісності доцільно використовувати *метод тріадного розгортання синкретичності*, що дозволяє відображати не лише сходження дослідження за рівнями: синкретичне начало (ідеально-онтологічна матриця життя) – особистість (мікрокосм) – соціум-універсум (макрокосм), але й виявляти зворотний вплив таких рівнів.

Ці методологічні положення дозволяють зробити висновок про те, що у нинішньому жорстко конкурентному глобальному світі у кожного суб'єкта глобальної економіки є свій інтерес, і якщо якась країна цього не розуміє, то стає об'єктом зовнішнього впливу. Це обертається для неї занепадом. Порятунком є справа того, хто потрапляє в біду. Лише через об'єднання власних зусиль і через творчо-відповідальну реалізацію свого національного потенціалу можливе соціально-економічне відродження. При цьому не лише доцільно, але й необхідно розуміти, що держава-влада як головний суб'єкт трансформаційних перетворень може продуктивно реалізовувати своє покликання розробки та реалізації Великого загального національного проекту через всебічне розгортання своєї неодирижистської функції, об'єднуючи усіх суб'єктів господарювання задля зростання народного добробуту і створення реальних умов для самореалізації особистостей. У цьому плані слід усвідомити необхідність кардинальної зміни методології дослідження сучасного господарства і світорозуміння на

засадах і принципах новітньої людиномірної науки, яка спрямовується на вивчення внутрішнього духовного світу людини та обґрунтування нової парадигми духовно-ноосферно-сталого розвитку. Саме у цій площині має концентруватися подальша увага наукової вітчизняної спільноти заради виживання українців у глобальному кризовому світі.

Література

1. Rupert Sheldrake. A New science of Life: The Hypothesis of Formative causation. – Los Angeles, 1982.
2. Weber M. Economy and Society [Vols. 1-2]. Vols. 1. – New York: Bedminster Press, 1968.
3. Robinson W. I. Global Capitalism and 21st Century Fascism [Electronic resource] / William I. Robinson. – Mode of access: <http://www.thenewsimportance.com/2011/05/09/william-i-robinson-global-capitalism-and-21st-century-fascism>.
4. Romer P. Economic Growth. In: Tre Concise Encyclopedia of Economics. Liberty Fund, 2007 [Electronic resource] / P. M. Romer. – Mode of access: <http://www.stanford.edu/~promer/Economic Growth.pdf>.
5. Задорожна О. Г. Постнекласичні методологічні засади дослідження сучасного господарства : монографія / О. Г. Задорожна. – Харків : Точка, 2017. – 452 с.
6. Политическая экономия: прошлое, настоящее, будущее [текст] : монография / Под ред. В. М. Гейца, В. Н. Тарасевича. – К. : ЦУЛ, 2014. – 1056 с.
7. Ціннісні орієнтири інституціоналізації економічного розвитку / За заг. ред. А. О. Задой. – Д. : Державний ВНЗ «НГУ», 2010. – 768 с.
8. Флоренский А. У водоразделов мысли: Черты конкретной метафизики / А. Флоренский. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2009. – 346 с.
9. Хоркхаймер М. Затмение разума. К критике инструментального разума / М. Хоркхаймер. – М. : «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2011. – 224 с.
10. Ахиезер А.С. Россия: критика исторического опыта (Социокультурная динамика России). Том 1. От прошлого к будущему / А. С. Ахиезер. – Новосибирск : Сибирский хронограф, 1997. – 805 с.
11. Талбот А. Голографическая Вселенная / А. Талбот. – М. : София, 2005. – 368 с.
12. Дерлугьян Г. Кризис прежнего, возможности нового / Г. Дерлугьян. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.ru/biology/krizis-prezhnego-vozmozhnosti-novogo/>.
13. Задорожный Г. В. Духовно-устойчиво-ноосферное хозяйственное развитие как стратегический вектор возрождения украинского общества / Г. В. Задорожный. – Харьков : ВННОО имени В. И. ВЕРНАДСКОГО, 2015. – 108 с.

References

1. Rupert Sheldrake. A New science of Life: The Hypothesis of Formative causation. – Los Angeles, 1982.
2. Weber M. Economy and Society [Vols. 1-2]. Vols. 1. – New York: Bedminster Press, 1968.
3. Robinson W. I. Global Capitalism and 21st Century Fascism [Electronic resource] / William I. Robinson. – Mode of access: <http://www.thenewsimportance.com/2011/05/09/william-i-robinson-global-capitalism-and-21st-century-fascism>.
4. Romer P. Economic Growth. In: Tre Concise Encyclopedia of Economics. Liberty Fund, 2007 [Electronic resource] / P. M. Romer. – Mode of access: <http://www.stanford.edu/~promer/Economic Growth.pdf>.
5. . Zadorozhna O. G. Post-classical methodological principles of research of modern economy: Monograph. - Kharkiv: "Point", 2017. - 452 pp. (in ukrainian)
6. 2. Political Economy: Past, Present, Future [text]: monograph / Ed. V.M. Geitsa, V. N. Tarasevich. - K. : TSUL, 2014. - 1056 pp. (in ukrainian)
7. 3. Valuable guidelines for the institutionalization of economic development / By co. Ed. AO Zadoyi. - D. : State University "NSU", 2010. - 768 p. (in ukrainian)
8. Florensky A. (2009) At the watersheds of thought: Features of concrete metaphysics. Moscow: AST: AST MOSCOW. 346 p. (in Russian)
9. Horkheimer M. (2011) Eclipse of the mind. To criticism of the instrumental mind. M.: "Canon +" of the Rehabilitation NGO. 224 p. (in Russian)
10. Akhiezer A.S. (1997) Russia: Criticism of Historical Experience (Socio-cultural Dynamics of Russia). Volume 1. From the past to the future. Novosibirsk: "The Siberian Chronograph". 805 p. (in Russian)
11. Talbot A. (2005) The Holographic Universe. Moscow: Publishing house "Sofia". 368 p. (in Russian)
12. Derlugyan G. The crisis of the former, the possibility of a new // <http://spkurdyumov.ru/biology/krizis-prezhnego-vozmozhnosti-novogo/>.
13. Zadorozhny G.V. (2015) Spiritually-noospheric-stable economic development as a strategic vector of the revival of Ukrainian society. Kharkov: VNNNOO name of V.I. VERNADSKY. 108 p. (in Ukrainian)